

Yhteenveto Innovaatiot kasvun moottoriksi -seminaarin 14.2.2017 esityksistä:

Varatuomari **Timo Kivi-Koskisen** mukaan Suomi pyrkii parantamaan valmiuksiaan hyödyntää globaalisti kiistattomia innovaatiokyvykkyksiään. Tässä suurena ongelmana on se, että varsinkin yksityisten keksijöiden rahoitus on Suomessa hyvin heikkoa ja valtion tuki on 2014 kokonaan lopetettu, mikä on aiheuttanut lukuisten keksintöjen edistymisen päättymisen. Luovien alojen merkitys on maailmankaupassa merkittävästi kasvanut ja niillä olisi suuri käyttämätön merkitys viennin edistämisessä – ja Suomen nostamisessa nousuun. Suomeen on saatava moninkertainen määrä tehokkaasti hoidettuja ja riittävästi rahoitettuja innovaatioprosesseja, jotka johtavat työtä ja tuloja tuoviin ja vientiin tähtäviä tuotteita ja palveluja. Keksintöihin perustuvat innovaatiot ovat Suomen taloudellisen nousun todellinen moottori.

Ylijohtaja **Pentti Pikkaraisen** mukaan Suomen talouskasvu on ollut nollassa noin 10 vuotta. Laaja työttömyys on 16 % eli noin 450 000 työnhakijaa. Työttömyys hoituu vain talouskasvun avulla. Noin 3 %:n kasvu viiden vuoden ajan on ratkaisu työttömyyteen ja kestävyysvajeen hoitoon. Talouskasvun päätekijät ovat työvoiman tarjonta, teknologia eli innovaatiot ja viennin vaihtosuhteen laadun kehittäminen arvokkaiden vientituotteiden ja palveluiden suuntaan.

Pikkarainen käsitteli pääteemanaan rahoitusmarkkinoiden kehittämistä. Pääviestinä oli rahoitusmarkkinoiden monipuolistaminen, jossa VM toimi aloitteellisesti joukkorahoitusmarkkinoiden säätelyn kehittämiseksi ja lisäksi tulossa on joukkovelkakirjamarkkinoiden kehittäminen yritysrahoituksen tarpeisiin. Ylijohtaja Pikkaraisen mukaan EU on selvästi jäljessä Yhdysvaltoja juuri pääomamarkkinoiden kehittämisessä, vaikkakin EU:n piirissä on hyviäkin esimerkkejä: Englanti ja Ruotsi – joskin paradoksi on se, että Englanti on eroamassa EU:sta. Pääomamarkkinoiden kehittäminen on ylijohtaja Pikkaraisen mukaan paras keino edistää Suomen innovaatiokilpailukykyä ja merkittävästi parempi kuin subventiot.

Pikkarainen käsitteli myös Suomen henkistä ilmapiiiriä, jota hän piti synkkänä ja vain nuoret tuovat tähän valoa. Modernin taloustieteen tapaan Pikkarainen piti asenteita tärkeänä. Hän uskoi, että Internet on suuri mahdollisuus, joskin Suomen heikkous on myyntityössä.

Professori **Arto Lahti** käsitteli Saksan taloutta, jossa kukkii monipuolisuus. Saksan osavaltiot kehittävät kukin omia vahvoja tekniikan alojaan, minkä tuloksena Saksassa on noin 400 000 kansainvälisesti toimivaa yritystä, jotka ovat usein perheyrityksiä (Mittelstand) ja erikoistuvat kapeaan tuote-palvelu-alueeseen. Saksassa on 100 000 huipputiedemiestä, jotka hekin toimivat hajautettuna osavaltioihin lähellä oman tekniikanalansa yrityskeskittymiä. Saksassa on oivallettu, että erilaisia kansainvälisiä IPR-konventioita on syytä käyttää intensiivisesti ja toistensa tukena tai täydentäjänä. Saksa onkin johtavia maita kaikkien keskeisten konventioiden hyödyntäjänä. Saksan IPR-suojaus ei rajoitu vain suuryrityksiin ja johtaviin yliopistoihin, vaan myös laaja perheyritysten joukko käyttää mm. patentointia intensiivisesti.

Saksan federaation tiede- ja teknologiapolitiikkaohjelmat ovat nekin taitavasti rakennettuja, niissä korostuu alueiden autonomia ja monien tekniikanalojen kehittäminen yhtäaikaaisesti. Saksassa on oivallettu, että ei ole olemassa ”auringonlaskun” tekniikanalaa, vaan monet tekniikanalan uusistuvat tutkimuksen ja kehitystoiminnan myötä. Saksa hyödyntää teknologiasubstituutiota eli tekniikanalojen tuomista destruktiivisesti yhteen, jossa käytetään tehokkaita päätöksentekometodeja, mm. Malik-instituutti, joka on alallaan maailman johtavia. Saksan oppisopimusjärjestelmä on maininnan arvoinen, koska sen avulla Saksassa noin 80 % nuorista pääsee työhön opintojen aikana. Palkka on aluksi alhainen mutta nousee opintojen edistymisen ja työsuoritusten laadun myötä.

Lisensointijohtaja **Eeva Hakoranta** kuvasi Nokian IPR-liiketoimintaa globaalista näkökulmasta. Ajoittain törmää arvioihin, joiden mukaan Nokia on historiaa. Tämä on täysin väärä arvio, Nokia kasvaa, muuttuu ja tuottaa jatkuvasti uusia innovaatioita, mitä kuvaavat esimerkiksi seuraavat luvut: patenttiperheitä 26 000, 20 vuoden tuotekehityspanos: 119 mrd. euroa, 37 500 T&K-henkilöä ja suuruusluokaltaan miljardi euroa IPR-tuloja vuonna 2016.

Telekommunikaatioala on varsin patenttikeskeinen ja kilpailu on alalla globaalisti kovaa. Nokia kohtasi tämän tosiasian jo 90-luvun alussa, jolloin se ryhtyi panostamaan järjestelmällisesti IPR-salkun rakentamiseen. Tämän jälkeen Nokia ja myös Ericsson olivat keskeisiä innovaattoreita mobiilikommunikaatiotekniikan kehittämisessä. Kumpikin yhtiö on sittemmin joutunut luopumaan puhelinten valmistuksesta. Kumpikin yhtiö on kontribuoinut ja kontribuoi edelleen merkittävästi avoimien mobiilistandardien kehittämiseen ja standardoimiseen eurooppalaisessa standardointiorganisaatiossa ETSI:ssä (European Telecommunications Standards Institute). Avoimien standardien avulla on luotu yhteensopiva globaali mobiilikommunikaatiojärjestelmä, joka nojaa essentiaalipatenttien (essential patent or standard-essential patent) lisensointiin FRAND-ehdoilla (fair, reasonable, and non-discriminatory terms).

Hakoranta korosti, että territoriaalisten teollisoikeuksien kansainvälinen perusta on Pariisin yleissopimus (Paris Convention for the Protection of Industrial Property, 1883). FRAND-lisensiointijärjestelmä on toiminut erittäin hyvin ja mahdollistanut yhden maailman menestyksekkäimmistä teollisuudenaloista: matkapuhelinteollisuuden. FRAND on maailman muuttuessa edelleen toimiva, mutta kohtaa enenevässä määrin paineita, kun standardointiin osallistumattomat tahot haluavat hyödyntää kommunikaatioteknologiaa mahdollisimman halvalla ja maksimoida mieluummin kukin omalla tavallaan korvausta omista innovaatioistaan. Keskustellaan ”patent hold-up” nimellä kutsutusta ilmiöstä, josta kuitenkin ei ole mitään empiiristä evidenssiä, päinvastoin: kaikki matkapuhelinvalmistajat ovat päässeet markkinoille ja moni vakiintunut toimija on sieltä poistunut – esteitä markkinoillepääsyyn ei ole.

Toisaalta erityisesti Aasiassa on vallalla ”patent hold-out” nimellä kutsuttu toimintatapa, jonka edustajat pyrkivät välttämään lisenssimaksut kokonaan tai viivyttämään sopimisprosessia kohtuuttomasti ja hyödyntävät muiden IPR-innovaatioita lisenssikorvausta maksamatta. EU on vahvassa asemassa ETSI-järjestelmän kotimaanosana, mutta vaikuttaa kovin alttiilta mm. Yhdysvaltojen Internet-suuryritysten lobbaukselle. Nämä tahot eivät juuri ole kontribuoineet standardien kehittämiseen, mutta haluavat hyödyntää mobiiliteknologiaa mahdollisimman edullisesti.

Euroopan talousalue voisi saada tehokkaalla IPR-politiikalla suuremman hyödyn globaaleista noin 300 mrd. euron mobiilipuhelinmarkkinoista. On keskeistä pohtia, minkä varassa Euroopan kilpailukyky jatkossa voi olla ja eurooppalaisten yritysten mobiili-investoinnit ja patenttiomaisuus on tässä varteenotettavassa asemassa. Eurooppa tuskin kykenee kilpailemaan Aasian valtioiden kanssa työvoiman edullisuudella, meidän on oltava huomattavasti strategisempia. Tässä IOT on haaste ja mahdollisuus. EU:ssa myös pohditaan, millaiset olisivat tehokkaat pelisäännöt lisensioinnille IOT-maailmassa, kun joskus tulevaisuudessa jopa 50 mrd. uudenlaista ”subjektia” (koneet, laitteet, ...) on yhteydessä toisiinsa ilman ihmisen osallisuutta. Nokian vahvuusalue ”connectivity” on IOT:n ydinasioita, ja on varmaa, että yhteensopivuus ja avoimet standardit tulevat olemaan keskeisessä asemassa. Nokiassa toivotaan, että EU:ssa tuetaan mallia, joka säilyttää myös eurooppalaisten yritysten IPR-innovaatioiden arvon.

Yhteenvedon koosti professori Arto Lahti.